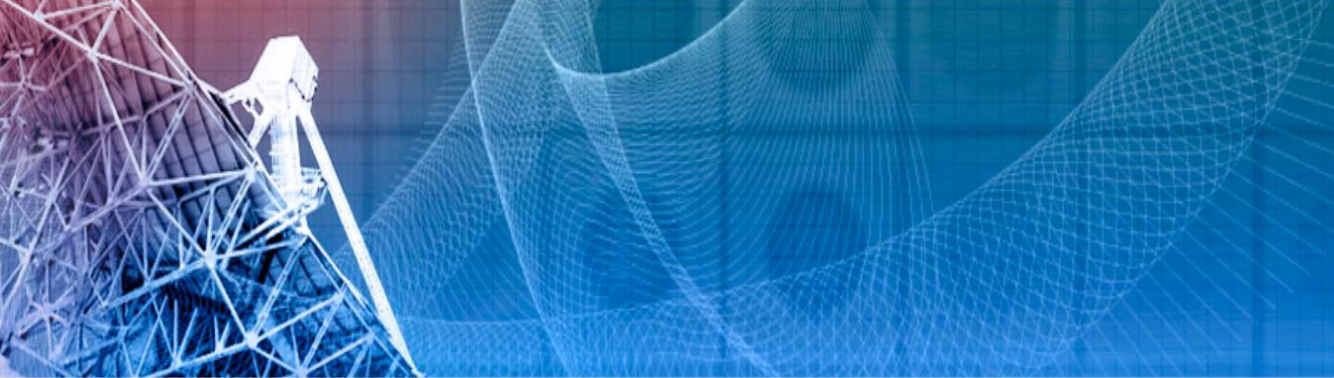

ВІТЧИЗНЯНА НАУКА НА ЗЛАМІ ЕПОХ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

**Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції
(23 вересня 2026 року)**

№120

Переяслав – 2026

УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ
В ПЕРЕЯСЛАВІ
РАДА МОЛОДИХ УЧЕНИХ УНІВЕРСИТЕТУ
ГО «ІНСТИТУТ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ
І НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
**«ВІТЧИЗНЯНА НАУКА НА ЗЛАМІ ЕПОХ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ»**

23 вересня 2026 року

Вип. 120

Збірник наукових праць

Переяслав – 2026

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції
«Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку»:
зб. наук. праць. Переяслав, 2026. Вип. 120. 120 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Кикоть С. М. – кандидат історичних наук, заступник голови ГО «Інститут
суспільного розвитку і наукових досліджень»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Воловик Л. М. – кандидат географічних наук, доцент

Євтушенко Н. М. – кандидат економічних наук, доцент

Носаченко В. М. – кандидат педагогічних наук, доцент

Руденко О. В. – кандидат психологічних наук, доцент

Склярєнко О. Б. – кандидат філологічних наук, доцент

Солопко І. О. – кандидат фізико-математичних наук, доцент

Юхименко Н. Ф. – кандидат філософських наук, доцент

Збірник матеріалів конференції вміщує результати наукових досліджень
наукових співробітників, викладачів вищих навчальних закладів, докторантів,
аспірантів, студентів з актуальних проблем гуманітарних, природничих і
технічних наук.

*Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, достовірність
фактів і посилань несуть автори публікацій.*

© Університет Григорія Сковороди
в Переяславі

© Рада молодих учених університету

© ГО «Інститут суспільного розвитку
і наукових досліджень»

ПЕДАГОГІКА. ОСВІТА

УДК 376.015.31-056.36

Людмила Велічко, Ніна Кравець
(Київ)

РОБОТА ВЧИТЕЛЯ-ДЕФЕКТОЛОГА З ДІТЬМИ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ В ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОМУ ЦЕНТРІ

У статті досліджено стан корекційно-розвиткової роботи вчителя-дефектолога з дітьми з інтелектуальними порушеннями в умовах інклюзивно-ресурсного центру. Проаналізовано рівень розвитку пізнавальної діяльності, мовлення, навчальних навичок, самостійності та працездатності дітей, а також визначено основні труднощі професійної діяльності фахівців і напрями її подальшого вдосконалення.

Ключові слова: вчитель-дефектолог, інклюзивно-ресурсний центр, діти з інтелектуальними порушеннями, корекційно-розвиткова робота, пізнавальна діяльність, навчальні навички.

The article examines the state of corrective and developmental work carried out by a special education teacher with children with intellectual disabilities in the context of an inclusive resource center. The levels of development of children's cognitive activity, speech, learning skills, independence, and work capacity are analyzed. The main difficulties encountered by specialists in their professional activities are identified, as well as the areas for further improvement of corrective and developmental work.

Keywords: special education teacher, inclusive resource center, children with intellectual disabilities, corrective and developmental work, cognitive activity, learning skills.

Питання роботи з дітьми з інтелектуальними порушеннями в умовах інклюзивно-ресурсного центру набули особливої уваги як серед науковців, так і серед практиків. Різні аспекти роботи розглянуто в працях С. Литовченко, Л. Мельник, Л. Савчук та інших дослідників.

Уваги заслуговує робота вчителя-дефектолога з дітьми з інтелектуальними порушеннями в умовах інклюзивно-ресурсного центру. Нас цікавив констатувальний етап експерименту, який передбачає вивчення реального стану організації корекційно-розвиткової роботи з дітьми, визначення її ефективності, виявлення труднощів та недоліків у професійній діяльності фахівців з метою отримання об'єктивних даних щодо особливостей організації діяльності вчителя-дефектолога та визначення напрямів подальшої роботи. Тому метою проведеного нами констатувального етапу експерименту було дослідження стану практики роботи вчителя-дефектолога в інклюзивно-ресурсному центрі з дітьми з інтелектуальними порушеннями, а також визначення рівня сформованості пізнавальної діяльності, навчальних навичок та особливостей розвитку дітей цієї категорії.

Відповідно до мети визначили наступні завдання експерименту:

- аналіз організації діяльності вчителя-дефектолога;
- опрацювання документації та особових справ дітей з інтелектуальними порушеннями;
- дослідження професійних підходів вчителів-дефектологів до організації корекційно-розвиткової роботи;
- з'ясування думки батьків щодо ефективності роботи вчителя-дефектолога;
- дослідження рівня розвитку дітей з інтелектуальними порушеннями;
- вияв труднощів у роботі вчителя-дефектолога;

– визначення перспектив щодо удосконалення роботи вчителя-дефектолога в інклюзивно-ресурсному центрі.

Дослідження проводилося на базі інклюзивно-ресурсного центру Якушинецької сільської ради. У дослідженні взяли участь 5 учителів-дефектологів, які здійснюють корекційно-розвиткову роботу з дітьми, та 25 дітей з інтелектуальними порушеннями різного ступеня розвитку, які отримують психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги в центрі. Також до дослідження було залучено батьків дітей, які відвідують інклюзивно-ресурсний центр.

Проаналізувавши результати констатувального етапу експерименту, отримали наступні показники:

1. *Рівень розвитку пізнавальної діяльності дітей.* Якісний аналіз показав, що більшість дітей (88%) мають середній або низький рівень розвитку пізнавальної діяльності. Це проявляється у труднощах виконання завдань на класифікацію, узагальнення та встановлення логічних зв'язків. Діти потребують багаторазового повторення інструкцій та значної допомоги з боку дорослого. Діти з високим рівнем розвитку (12%) демонструють відносно стійку увагу, здатність до простого узагальнення та виконання завдань за зразком із мінімальною допомогою.

2. *Сформованість навчальних навичок.* Майже половина дітей (48%) мають середній рівень сформованості навчальних навичок. Вони здатні виконувати завдання за зразком, однак потребують часткової підтримки вчителя-дефектолога. У 44% дітей навички є недостатньо сформованими, що проявляється у труднощах розуміння інструкцій, низькій організованості діяльності та швидкій втраті інтересу до завдань.

3. *Розвиток мовлення.* Найбільш виражені труднощі виявлено у мовленнєвій сфері. У 56% дітей мовлення знаходиться на низькому рівні, що характеризується відсутністю або різким обмеженням фразового мовлення, бідним словниковим запасом та порушеннями граматичної будови. У 36% дітей мовлення частково сформоване, однак спостерігаються аграматизми, порушення зв'язності висловлювань та труднощі у вираженні думок.

4. *Самостійність у виконанні завдань.* Аналіз отриманих результатів стану самостійності дітей дозволив визначити, що 48% дітей мають низький рівень самостійності. Вони не здатні самостійно розпочати або завершити виконання завдання без постійної допомоги дорослого. Це свідчить про недостатній розвиток довільної регуляції поведінки. Лише 12% дітей демонструють відносно високий рівень самостійності, що дозволяє їм виконувати прості інструкції без значної підтримки.

5. *Стан працездатності.* Показники працездатності свідчать, що 40% дітей притаманний низький рівень витривалості до навчального навантаження. Вони швидко втомлюються, знижують темп роботи, потребують частих перерв. У 44% дітей працездатність є середньою, що дозволяє їм працювати певний час за умови підтримки та стимуляції з боку педагога.

Отже, отримані результати свідчать про переважання середнього та низького рівнів розвитку у дітей з інтелектуальними порушеннями – клієнтів інклюзивно-ресурсного центру. Найбільш проблемними є мовленнєва сфера, самостійність у виконанні завдань та сформованість навчальних навичок. Зважаючи на це, необхідна організація системної, індивідуалізованої та поетапної корекційно-розвиткової роботи, спрямованої на розвиток пізнавальної діяльності, мовлення, уваги та навчальної мотивації дітей з інтелектуальними порушеннями в умовах інклюзії. Педагогічне спостереження за діяльністю 25 дітей з інтелектуальними порушеннями дало змогу виявити особливості їхньої пізнавальної діяльності, мовленнєвого розвитку, рівня самостійності, працездатності та комунікативної активності. Встановлено переважання середнього та низького рівнів розвитку за основними показниками, що свідчить про значні труднощі у навчально-пізнавальній сфері та необхідність системної корекційної роботи.

Додатково проведена діагностика пізнавальної діяльності дітей підтвердила результати спостереження та засвідчила недостатній рівень розвитку мислення, уваги, пам'яті, мовлення, а також сформованості елементарних навчальних навичок. Найбільш проблемними виявилися мовленнєва сфера, самостійність у виконанні завдань та рівень навчальної працездатності.

Також було організовано вивчення стану практики роботи вчителя-дефектолога інклюзивно-ресурсного центру з дітьми з інтелектуальними порушеннями. Дослідження здійснювалося на основі комплексного використання взаємодоповнюючих методів, що забезпечило отримання об'єктивної та багатовимірної інформації щодо особливостей корекційно-розвиткової роботи та рівня розвитку дітей.

Проаналізувавши роботу вчителів-дефектологів, виявили особливості стану їхньої професійної діяльності, рівень задоволеності професією, характер використання форм і методів роботи, а також основні труднощі у корекційно-розвитковій діяльності. Встановили, що педагогам притаманний достатній рівень професійної мотивації, вони позитивно оцінюють результати своєї роботи, однак стикаються з організаційними, методичними та матеріально-технічними труднощами, які впливають на ефективність корекційного процесу.

У межах дослідження було проведено аналіз особових справ та документації 25 дітей з інтелектуальними порушеннями, що дозволило встановити соціально-сімейні умови виховання, медико-біологічні особливості розвитку, а також загальні тенденції формування пізнавальної, мовленнєвої та навчальної діяльності. Отримані дані свідчать про переважання дітей із затримкою мовленнєвого розвитку, труднощами формування навчальних навичок та різним ступенем вираженості пізнавальних порушень.

Бесіда з батьками дітей з інтелектуальними порушеннями дозволила визначити рівень їхньої участі в освітньому процесі, міру співпраці з вчителем-дефектологом, а також оцінку ефективності корекційно-розвиткових занять. Результати свідчать, що більшість батьків усвідомлюють необхідність занять з дефектологом, позитивно оцінюють динаміку розвитку дітей та активно співпрацюють із фахівцями; проте частина з них стикається з труднощами організаційного та практичного характеру.

Отже, узагальнення результатів констатувального етапу експерименту дозволяє зробити висновок, що діти з інтелектуальними порушеннями, які перебувають на обліку в інклюзивно-ресурсному центрі, потребують системної, цілеспрямованої та індивідуалізованої корекційно-розвиткової допомоги. Водночас встановлено, що професійна діяльність вчителя-дефектолога загалом є ефективною, однак потребує удосконалення методичного забезпечення, оптимізації організаційних умов та посилення міждисциплінарної взаємодії.

Отримані результати констатувального етапу експерименту стали теоретико-емпіричною основою для подальшої роботи, спрямованої на підвищення ефективності роботи вчителя-дефектолога з дітьми з інтелектуальними порушеннями в умовах інклюзивно-ресурсного центру та їхніми батьками.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Андрєєва М. П. Інклюзивна освіта дітей з особливими освітніми потребами: сучасні підходи. Київ : Освіта України, 2019. 248 с.
2. Засенко В. В., Прохоренко Л. І. Спеціальна освіта в Україні: сучасні тенденції розвитку. Київ : Педагогічна думка, 2021. 320 с.
3. Колупасва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивна освіта: від основ до практики. Київ : АТОПОЛ, 2019. 152 с.
4. Литовченко С. В. Методика роботи вчителя-дефектолога. Київ : Освіта України, 2022. 260 с.

5. Мельник Л. С. Корекційно-розвиткова робота в умовах інклюзивної освіти. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 252 с.
6. Рібцун Ю. В. Корекційно-розвиткова робота з дітьми з особливими освітніми потребами. Київ : Освіта України, 2019. 256 с.
7. Савчук Л. О. Організація інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами. Київ : АТОПОЛ, 2018. 248 с.

УДК 378.015.31:796

Олександр Калініченко
(Житомир),
Євгенія Запорожець
(Харків)

ВПЛИВ ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНИМИ ВПРАВАМИ НА РУХОВУ АКТИВНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

У статті розглянуто проблему недостатньої рухової активності здобувачів вищої освіти та визначено роль систематичних занять фізичними вправами у формуванні оптимального рівня їхньої рухової активності. Визначено позитивний вплив фізичних вправ на фізичний стан, працездатність, психоемоційне самопочуття та якість життя здобувачів вищої освіти. Обґрунтовано необхідність створення умов для систематичної рухової активності студентської молоді як важливого компонента здорового способу життя.

Ключові слова: рухова активність, фізичні вправи, здобувачі освіти, фізична культура, здоров'я.

The article examines the problem of insufficient physical activity among higher education students and identifies the role of systematic physical exercise in maintaining an optimal level of physical activity. The positive impact of physical exercise on the physical condition, working capacity, psycho-emotional well-being, and quality of life of higher education students is determined. The necessity of creating conditions for systematic physical activity among students as an important component of a healthy lifestyle is substantiated.

Keywords: physical activity, physical exercise, higher education students, physical education, health.

Постановка проблеми. Сучасна система вищої освіти характеризується значним обсягом інформації, високою інтенсивністю навчальної діяльності та широким використанням цифрових технологій [1; 2]. За таких умов значна частина здобувачів освіти проводить багато часу за комп'ютером, смартфоном або іншими електронними пристроями, що призводить до зниження рівня повсякденної рухової активності. Недостатня фізична активність є одним із чинників, які негативно позначаються на фізичному та психоемоційному стані молоді.

Студентський вік є важливим періодом формування звичок і моделей поведінки, які можуть зберігатися протягом усього подальшого життя [3]. Саме тому формування стійкої потреби в регулярній руховій активності є важливим завданням сучасної вищої освіти. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю пошуку ефективних способів підвищення рухової активності студентської молоді та визначення ролі організованих занять фізичними вправами в оптимізації її рухового режиму.

Метою роботи є теоретичне обґрунтування впливу систематичних занять фізичними вправами на рівень рухової активності здобувачів вищої освіти.